

## *De criminele politieambtenaar en zijn rechter*

FRANK SCHUERMANS\*

Een evaluatie door het Comité P van de in 2006 uitgesproken rechterlijke beslissingen tegen politieambtenaren<sup>1</sup>

### 1. DE ONTVANGEN RECHTERLIJKE BESLISSINGEN: DE CIJFERGEGEVENS

1. Het Vast Comité van Toezicht op de Politiediensten (hierna "Comité P") wil, als observatorium van de politiefunctie, de beeldvorming rond de politiefunctie- en werking permanent beoordelen en beleidsvoorstellen formuleren. De vertaling van een aantal van deze opdrachten is terug te vinden in de wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op de politie- en inlichtingendiensten en op het coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse. Het Comité P ontvangt jaarlijks heel wat informatie teneinde bovenvermelde opdracht te kunnen waarmaken. Het gaat dan ondermeer om de klachten en aangiften (zowel rechtstreeks bij het Comité als bij de korpsen), de aanmelding van de strafrechtelijke onderzoeken tegen politieambtenaren, hun reglementen en richtlijnen, enz ... Een belangrijke informatiebron betreft ook de tegen politieambtenaren uitgesproken vonnissen en arresten waarvan de mededeling is voorzien in artikel 14, 1ste lid van de wet van 18 juli 1991<sup>2</sup>.

2. In 2006 ontving het Comité P 106 beschikkingen, vonnissen en arresten waarin ten aanzien van 127 politieambtenaren en agenten van politie een uitspraak op strafrechtelijk (en eventueel burgerrechtelijk) gebied werd gevelde. Van de 106 uitspraken waren er 11 beschikkingen uitgaande van een onderzoeksgerecht. Dit kan ofwel een beschikking houdende regeling van de rechtspleging zijn (hetzij verwijzing naar het vonnisgerecht, hetzij een buitenvervolginstelling) dan wel een uitspraak ten gronde (opschorting van de uitspraak van de veroordeling of een internering). In de 116 rechterlijke beslissingen van een bodemrechter gaat het daarentegen hetzij om het opleggen van een gevangenisstraf al dan niet gekoppeld aan (probatie)uitstel, een werkstraf, al dan niet met (gedeeltelijk) uitstel, een geldboete of een combinatie van de drie voorgaande, een eenvoudige schuldigverklaring, een opschorting van de uitspraak van de veroordeling dan wel een vrijspraak.

\* Vast Lid - Raadsheer in het Vast Comité van Toezicht op de Politiediensten.

1 Huidige bijdrage is een samenvatting van de tekst die zal verschijnen in het jaarverslag over het werkingsjaar 2006 van het Comité P dat in oktober 2007 wordt gepubliceerd.

2 "De procureur-generaal (...) stuurt aan de voorzitter van het Vast Comité P ambtshalve een kopie van de vonnissen en arresten betreffende misdaden of wanbedrijven begaan door de leden van de politiediensten en het Coördinatieorgaan voor de Dreigingsanalyse".

3 Voor meer informatie omtrent het Comité P kan verwezen worden naar de website <http://www.comitep.be> en de talrijke publicaties die men kan terugvinden ondermeer in de "Cahiers van het Comité P" (cf. <http://www.politeia.be>) of die te downloaden zijn op de website van het Comité.

TABEL A: VERDELING VOLGENS RESSORT HOF VAN BEROEP: UITSPRAKEN VONNISGERECHTEN

| Ressort   | Totaal aantal | Veroordeling    | werkstraf | Opschorting | vrijspraak |
|-----------|---------------|-----------------|-----------|-------------|------------|
| Gent      | 39            | 22              | 3         | 9           | 5          |
| Bergen    | 25            | 9               | 1         | 6           | 9          |
| Luik      | 8             | 2 <sup>4</sup>  | 1         | 5           | 0          |
| Brussel   | 22            | 17              | 0         | 2           | 3          |
| Antwerpen | 22            | 10 <sup>5</sup> | 0         | 8           | 4          |
| TOTAAL    | 116           | 60              | 5         | 30          | 21         |

TABEL B: VERDELING VOLGENS RESSORT HOF VAN BEROEP: UITSPRAKEN ONDERZOEKSGERECHTEN

| Ressort   | Totaal aantal | Internering | Buitenvervolg-<br>gingstelling | Opschorting |
|-----------|---------------|-------------|--------------------------------|-------------|
| Gent      | 5             | 1           | 4                              | 0           |
| Bergen    | 2             | 0           | 0                              | 2           |
| Luik      | 0             | 0           | 0                              | 0           |
| Brussel   | 1             | 0           | 0                              | 1           |
| Antwerpen | 3             | 0           | 2                              | 1           |
| TOTAAL    | 11            | 1           | 6                              | 4           |

TABEL C: VERDELING VOLGENS RECHTSMACHT

| Rechtsmacht                       | Aantal |
|-----------------------------------|--------|
| Politierechtbank                  | 35     |
| Correctionele raadkamer           | 8      |
| Correctionele rechtbank           | 61     |
| Kamer van Inbeschuldigingstelling | 3      |
| Hof van Beroep                    | 20     |
| TOTAAL                            | 127    |

4 Bij één van deze veroordelingen, die in feite een schuldigverklaring was, werd ook nog, voor andere feiten, een opschorting toegekend.

5 Bij één van deze veroordelingen werd ook nog een werkstraf opgelegd.

TABEL D: OVERZICHT VAN DE MEEST VOORKOMENDE MISDRIJVEN

| Misdrijf                                                      | Aantal |
|---------------------------------------------------------------|--------|
| Slagen en verwondingen                                        | 18     |
| Slagen aan partner (partnergeweld)                            | 5      |
| Belaging                                                      | 7      |
| Aanzetten/exploitatie van ontucht/prostitutie                 | 4      |
| Verkrachting                                                  | 1      |
| Aanranding eerbaarheid                                        | 2      |
| Openbare zedenschennis                                        | 4      |
| Bezit/verspreiding kinderporno                                | 2      |
| Valsheid als politieambtenaar in PV/administratieve verslagen | 4      |
| Valsheden buiten politiewerk                                  | 4      |
| Schending beroepsgeheim                                       | 10     |
| Diefstal                                                      | 11     |
| Drugs                                                         | 5      |
| Inbreuken wapenwet                                            | 5      |
| Alcoholintoxatie achter het stuur                             | 26     |
| Dronkenschap achter het stuur                                 | 12     |
| Weigering ademtest                                            | 4      |
| Weigering bloedproef                                          | 6      |
| Sturen spijs een verval                                       | 1      |
| Vluchtmisdrijf                                                | 10     |

TABEL E: OVERZICHT VAN HET AANTAL VRIJSPRAKEN 2003-2006

| Hof van Beroep | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 |
|----------------|------|------|------|------|
| Gent           | 0    | 1    | 0    | 5    |
| Bergen         | 5    | 1    | 6    | 9    |
| Luik           | 1    | 4    | 0    | 0    |
| Brussel        | 1    | 3    | 16   | 3    |
| Antwerpen      | 0    | 1    | 1    | 4    |
| TOTAAL         | 7    | 10   | 23   | 21   |

## 2. BESPREKING

### 2.1. Analyse van de cijfers

3. Naar de analyse van de cijfers toe is het opvallend vast te stellen dat de politie in het rechtsgebied Gent duidelijk het strengst benaderd wordt wat het aantal vervolgingen betreft. Deze vaststelling klemmt des te meer indien we ook de verhouding met het aantal politieambtenaren werkzaam in het desbetreffende rechtsgebied maken. Zo zijn er in de rechtsgebieden Antwerpen<sup>6</sup> ongeveer evenveel, maar vooral in Brussel<sup>7</sup> beduidend meer politieambtenaren werkzaam dan in het rechtsgebied Gent<sup>8</sup>. Naar het aanvoelen van het Comité P heeft dit vooral te maken met het vervolgingsbeleid van de respectievelijke korpschefs van het OM. Wanneer immers het aantal vonnissen verge-

<sup>6</sup> Met een kader van 6.088 lokale politie.

<sup>7</sup> Met een kader van 8.517 lokale politie.

<sup>8</sup> Met een kader van 6.246 lokale politie.

leken wordt met het aantal aangemelde strafrechtelijke vooronderzoeken<sup>9</sup> komt men tot enkele markante vaststellingen. Zo blijken er in Luik met 302 veruit de meeste onderzoeken te zijn gestart (25,74%) maar zien we slechts 5 correctionele veroordelingen. Het arrondissement Antwerpen laat 13 uitspraken optekenen voor 135 aangemelde dossiers (of 11,51%). Het arrondissement Charleroi laat 14 rechterlijke beslissingen noteren tegenover 104 (8,87%) aangemelde dossiers. Het arrondissement Gent telt 9 rechterlijke uitspraken tegenover 6 (0,51%) aangemelde onderzoeken, terwijl het arrondissement Brussel 18 uitspraken telt tegenover 84 (7,16%) aangemelde onderzoeken. Hoewel deze cijfers niet volledig met elkaar te vergelijken zijn vermits de meerderheid van de uitspraken feiten betreft van vòòr 2006, geven ze toch een, zij het rudimentair, beeld van het vervolgingsbeleid ten aanzien van politieambtenaren. Het ressort Bergen tot slot valt op door het hoge aantal vrijspraken, met name meer dan 1/3 van de ingestelde vervolgingen (9 op 25).

4. Hoogste opmerkelijk blijft het amper te verklaren hoge aantal *opschortingen* van de uitspraak van de veroordelingen waarvan politieambtenaren kennelijk mogen genieten: 30 opschortingen op 95 uitspraken door de bodemrechters (als we de vrijspraken niet meerekenen). Het gaat om het aanzienlijke percentage van 31,5 % of m.a.w. bijna 1 op de 3 criminele politieambtenaren bekomt de opschorting en behoudt dus ook een blanco strafregister. Dit percentage betrof vorig jaar nog 26%. Wanneer we dat percentage vergelijken met het normale percentage opschortingen die de burger kan bekomen moeten we vaststellen dat politieambtenaren wel van een uitzonderlijk gunstig strafrechtelijk regime schijnen te kunnen genieten. Wanneer we het gemiddeld aantal opschortingen in de massa van de strafrechtelijke veroordelingen nemen van 1994 tot 2003 komt men aan een percentage van 4,72<sup>10</sup>. Daartegenover staat het percentage van 31,5% voor de politie, wat naar ons aanvoelen niet meer te verantwoorden is. Uit de verdere analyse zal inderdaad blijken dat vele rechters in de (onjuiste) overtuiging verkeeren dat ofwel politieambtenaren reeds voldoende gestraft zijn door hetzij de (dreiging van een) tuchtbeslissing, hetzij een ordemaatregel, dan wel dat zij niet wensen dat de politieambtenaar al te zeer zou te lijden hebben op professioneel vlak onder een strafrechtelijke veroordeling. De onuitgesproken reden voor de vele opschortingen ligt vooral in het feit dat deze rechterlijke beslissing niet wordt opgenomen in het uittreksel van het strafregister (tot op heden is dat echter nog steeds het zogenaamde bewijs van goed gedrag en zeden) dat éénieder conform het artikel 595 Sv. van zichzelf kan bekomen. Net zoals vorig jaar blijkt men vooral in het rechtsgebied Antwerpen een groot pleitbezorger te zijn van de zachte aanpak van de criminele politieambtenaar. Op de 18 veroordelingen noteren we 8 opschortingen wat bijna 50% is. We zien wel dat de tucht-overheid van de politiezone Antwerpen dergelijke "zachte aanpak" niet voorstaat omdat er in de onderzochte gevallen door de hogere tuchtoverheid, ondanks de opgelegde opschortingen, toch een tuchtsanctie volgde (meestal de schorsing gaande van 5 dagen tot 1 maand, zelfs één keer een ontslag van ambtswege). We zien echter dat die laatste houding de uitzondering is.

9 Krachtens artikel 14,2e lid van de wet van 18 juli 1991 moet het O.M. immers de Voorzitter van het Comité P op de hoogte brengen telkens tegen een lid van een politiedienst een opsporings- of gerechtelijk onderzoek wegens misdaad of wanbedrijf wordt ingesteld. De hier gehanteerde cijfers betreffen het aantal aanmeldingen in 2006.

10 Bron: FOD Justitie, Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid, "Evolutie van het aantal veroordelingsdelicten", extractie 2006.

5. Ook in de twee vorige jaarverslagen wezen wij reeds op het feit dat opvallend veel mildheid aan de dag wordt gelegd ten aanzien van over de schreef gaande politiemensen. Thans kan men meer spreken van een strafrechtelijk gedoogbeleid ten aanzien van de rotte appels binnen de politie. Door onvoldoende sanctionerend op te treden wordt niet alleen het verkeerde signaal gegeven aan de betrokken politieambtenaar dat het "allemaal zo erg niet is" maar, erger, wordt een nefast "voorbeeld" gesteld ten aanzien van alle andere leden van de politieorganisatie, en dan vooral de jonge politie-inspecteurs, die ervaren dat blijkbaar zelfs het plegen van misdrijven al bij al geen man overboord betekent. Het is immers de ervaring van het Comité P dat het verlenen van de opschorting van de uitspraak van de veroordeling (zoals ook werkstraffen of schuldigverklaringen) zo goed als gelijkstaat met straffeloosheid op andere gebieden en derhalve de veroordeelde politieambtenaar zonder al te veel problemen verder functioneert binnen de politie. Als beleidsaanbeveling ziet het Vast Comité P dan ook, ten eerste, de creatie van een strafverzwarende omstandigheid wanneer het misdrijf wordt gepleegd door een politieambtenaar, desgevallend met gradaties en, ten tweede, een dwingende richtlijn van de minister van Justitie en/of het college van procureurs-generaal waarbij het OM, in het uitspreken van haar vordering, de aandacht zou vestigen van de rechtbank op dit aspect en op de zeer nefaste gevolgen van een te milde bestraffing voor de politieorganisatie in het algemeen. Een derde mogelijkheid en de enige die wellicht het meest doeltreffend is, zijn de mogelijkheden van de rechter om (probabie)opschorting uit te spreken aan banden te leggen wanneer een politieambtenaar zich aan strafrechtelijke feiten heeft bezondigd. Het is immers weinig coherent enerzijds een deontologische code af te kondigen en anderzijds actieplannen te ontwikkelen m.b.t. integriteit binnen de politie en anderzijds vast te stellen dat er al bij al niet echt zwaar getild wordt aan politieambtenaren die strafrechtelijk over de schreef gaan.

## *2.2. Inhoudelijke analyse*

### *2.3.1. Algemeen*

6. Behoudens het plegen van effectieve misdrijven stelt het Vast Comité P een zekere vorm van normvervaging vast bij de politieambtenaar. Het is een evolutie die we ook kunnen afleiden uit de klachten die bij het Comité binnenlopen. Dit uit zich zowel in het professioneel gedrag tijdens de job als in de loutere private levenssfeer. Ook bij de analyse van de rechterlijke beslissingen kunnen we deze signalen waarnemen. Ter illustratie kan verwezen worden naar een lokale politie waarin het nodig bleek duidelijke richtlijnen te formuleren met betrekking tot het gebruik van internet en het surfen naar sex-pornosites. Geregeld kan het Vast Comité in de vonnissen van de politierechters en (vooral) correctionele rechters in verkeerszaken vaststellen dat politieambtenaren die beklaagd werden van bijvoorbeeld vluchtmisdrijf of alcoholintoxicatie/dronkenschap met dubieuze getuigen komen aandragen. Dit soort van procedureel verdedigingsgedrag, waarbij men fictieve of valse getuigen laat opdagen, wijst o.i. op een verontrustende vorm van normvervaging. Een ander voorbeeld betreft het gedurende jaren ten onrechte bekomen van een fietsvergoeding en daartoe valse formulieren te hebben ingevuld. Hoewel dit natuurlijk niet de zwaarste misdrijven zijn werd de betrokken politieambtenaar wel correctioneel veroordeeld. Kennelijk beseffen bepaalde politiemensen amper dat hiermee de norm wordt overschreden.

7. Gelijkaardig aan het voorgaande geval, maar toch een stuk ernstiger, waren de feiten waarvan de correctionele rechtbank te Brugge werd gevat en die gestart waren met een anonieme aangifte bij het Comité P i.v.m. "gesjoemel" door een hoofdinspecteur van een FGP. Uit vaststellingen door de Dienst Enquêtes P was gebleken dat betrokkene op grote schaal niet gepresteerde (over)uren noteerde in het dienstboek en hem dus uitbetaald werden. De correctionele rechtbank overwoog in haar veroordelend vonnis van 12 juni 2006, dat *"de feiten ernstig (zijn). Van een hoofdinspecteur van de GDA mag verwacht worden dat hij zijn professionele plicht om loyaal mee te werken aan een getrouwd dienstschrijfboek, dat dienst doet als controlemiddel op zijn activiteiten en als basis geldt voor de remuneratie van zijn prestaties, ernstig neemt. De rechtbank wenst te benadrukken dat ter zake van nonchalance en/of gebrek aan discipline geenszins sprake is. De beklaagde heeft wetens en willens diensturen ingeschreven als gepresteerd terwijl hij deze uren ontegensprekelijk en uitsluitend besteedde aan private aangelegenheden"*. Hoewel het zeker is dat de oude cultuur van de Gerechtelijke Politie bij de Parketten wel heeft meegespeeld in deze casus<sup>11</sup>, waar er zo goed als geen enkele controle bestond op de tijdsbesteding van de speurders, mag en moet deze veroordeling (het hoger beroep is hangende) een waarschuwing zijn voor alle politie en/of recherche-eenheden, van de federale of van de lokale politie. Geregeld bereiken het Comité P immers berichten van "gesjoemel" met overuren, zeker in de recherche-eenheden waar controle nog veel moeilijker ligt en waar argumenten als *"de magistratuur heeft gevraagd dat ..."* of *"onderzoekswerk is geen nine to five job"* (al te) gemakkelijk worden gehanteerd om geen verantwoording nopens de tijdsbesteding te moeten afleggen. Er bereiken ons ook geruchten van politieofficieren die meer dan 600 à 700 overuren per jaar genereren. Het blijft ook opmerkelijk hoe dikwijls bijvoorbeeld een huiszoeking blijkbaar alleen maar in het week-end kan. Het valt te vrezen dat de dubbele vergoeding voor nacht- en week-end werk hieraan niet vreemd is. Het komt ook aan de magistratuur toe hier aandacht voor te hebben en zeer kritisch bepaalde operationele beslissingen te benaderen.

De meest verregaande vorm van normvervaging, indien we dat woord nog mogen gebruiken, hebben we uiteraard gezien in de politiezone Rupel waar niet minder dan vier politie-inspecteurs, in wisselende interventieploegen, zich schuldig maakten aan het, onder misbruik van hun politie-uniform, afhandig maken van geld van gecontroleerden, alsook verdovende middelen, die ze vervolgens ofwel zelf verbruikten, dan wel verkochten ten eigen bate of zelfs terugverkochten aan de gecontroleerden voor een groot bedrag. Zoals de correctionele rechter stelde, handelden de veroordeelde politie-ambtenaren, die een voorbeeldfunctie hebben, uit hebzucht en gaven de feiten blijk van een voortdurende corrupte ingesteldheid.

8. Het meest merkwaardige van al deze zaken, en dat lijkt ons het meest verontrustende gegeven, is vast te stellen dat al deze politieambtenaren kennelijk in de overtuiging verkeerden dat zij gedurende jaren hun crimineel gedrag (zouden) kunnen verder zetten zonder ooit eens tegen de lamp te lopen. Het Comité P is ervan overtuigd dat een deel van de verklaring te vinden is in het feit dat "de pakkans" te klein is of minstens als marginaal wordt ervaren door de betrokken politieambtenaren, die anders dergelijke risico's niet zouden durven te nemen. Een ander deel van de verklaring zit hem ongetwijfeld in een verminderd doorleefd integriteitsgevoel. Het komt er voor de politiechefs en politieoverheden dus op aan, zonder in een heksenjacht te vervallen, een per-

11 Wat op zich evident nog geen "verzachtende omstandigheid" is.

formant systeem van intern toezicht uit te bouwen dat op tijd bepaalde knipperlichten weet te identificeren (abnormaal hoog aantal overuren, nachturen, laattijdig opmaken van PV's, enz.) zodat, meer nog dan vandaag, ook preventief kan opgetreden worden.

### 2.3.2. Enkele misdrijven in het bijzonder

Enkele belangrijke strafrechtelijke inbreuken of laakbare gedragingen gepleegd door politieambtenaren en waarvoor zij werden veroordeeld zijn in 2006 de volgende geweest:

#### 2.3.2.1. Het misbruik maken van politionele en andere databanken voor persoonlijke doeleinden

9. Voor het eerst stelt het Comité P tot zijn tevredenheid vast dat er correctionele veroordelingen zijn gevallen wegens het onrechtmatig raadplegen van politionele en andere databestanden. Meestal gaat het dan om het raadplegen van bestanden zoals de algemene nationale gegevensbank (ANG), het rijksregister (RRN), het register der ingeschreven voertuigen (DIV) of het wapenregister (CWR). De motivatie ligt dan door de band in de louter private sfeer. De Antwerpse correctionele rechter veroordeelde op 27 juni 2006 een politie-inspecteur tot een geldboete van 100€ omwille van een onrechtmatige opzoeking in een databestand, wat onder de strafrechtelijke kwalificatie van "daden van willekeur" werd gevat, bestraft door artikel 151 Sw<sup>12</sup>. Het Comité P is hiermee bijzonder verheugd omdat dit soort van veroordelingen als een extra krachtig signaal moeten aangezien worden in de strijd tegen de wijd verspreide praktijk, die in het politiemilieu nog steeds bestaat, van privacyschendingen van burgers voor niet politionele doeleinden. Naast de penale sanctie kan daar bovendien nog de tuchtrechtelijke sanctie bijkomen. De Ieperse correctionele rechter verleende op 27 maart 2006 de opschorting aan een politie-inspecteur die "als vriendendienst" informatie in verband met een nummerplaat opzocht in het databestand van de DIV en in het rijksregister en aan zijn vriendin doorgaf. De correctionele rechtbank te Bergen tot slot kreeg het geval te behandelen van een politieambtenaar die de houders van bepaalde nummerplaten (via een consultatie DIV) meedeelde aan zijn informant. Hij werd op 15 december 2005 schuldig verklaard aan het misdrijf van schending beroepsgeheim en verkreeg de opschorting. Het ten onrechte raadplegen van databestanden blijft in de dagelijkse politiepraktijk een pijnpunt, getuige ook het aantal klachten dat het Comité P ter zake jaarlijks ontvangt. Hopelijk zijn deze veroordelingen een duidelijk signaal dat ook deze praktijk (die andermaal dikwijls zijn oorzaak in een vorm van normvervaging vindt) niet door de beugel kan.

#### 2.3.2.2. Het misbruik maken van zijn hoedanigheid van politieambtenaar

10. Uit het vonnis van de correctionele rechtbank te Brussel van 8 november 2006 blijkt dat het voor sommige politieambtenaren bijzonder moeilijk is te weerstaan aan de ver-

12 "Als ambtenaar of als openbaar officier of terwijl hij drager of agent was van het openbaar gezag of van de openbare macht, met name als inspecteur van politie, een andere daad van willekeur dan bedoeld bij de artikelen 147-148 Sw en die een inbreuk maakte op de door de Grondwet gewaarborgde vrijheden en rechten, bevolen of uitgevoerd te hebben, namelijk door, omwille van redenen totaal vreemd aan de functie die betrokkene bekleedt en aan de bevoegdheid hem toegekend, doch louter om privé-doeleinden, opzoekingen te hebben verricht in de politionele bestanden inzake ...".

leiding om, door gebruik en misbruik te maken van de hoedanigheid van politieambtenaar, met alle prerogatieven die daarbij behoren (gebruik van dwang of geweld, gebruik van patrouillewagens met licht en geluidssignaal, mogelijkheid tot inbeslagnamen, enz ...), aan onrechtmatig geldgewin te doen. Zo was er het geval van twee Brusselse inspecteurs die er jarenlang in slaagden om afpersingen te plegen. De gebruikte modus was steeds dezelfde: de daders richtten zich tot de eigenaars van voertuigen (bij voorkeur vreemdelingen die de Franse taal niet machtig waren) die in overtreding of beweerdelijk in overtreding werden bevonden (verkeersinbreuk, niet-verzekering, ...) en vorderden een onmiddellijke inning onder de vorm van een contante betaling, die zij echter onmiddellijk op zak staken. Teneinde het geld te kunnen afpersen werd nu en dan gedreigd met arrestatie, werden de slachtoffers "begeleid" tot aan de geldautomaat of om geld gevraagd teneinde de zogenaamde takelkosten te kunnen dekken. Ook in een verkeerszaak stelde diezelfde rechtbank op 15 september 2006 dat *"de eerste rechter (kan) worden bijgetreden waar hij op grond van de vaststellingen van het strafdossier oordeelde dat appellante het blijkbaar nodig achtte om misbruik te maken van zijn hoedanigheid van hoofdinspecteur om zijn collega's te intimideren en te trachten te ontsnappen aan de alcoholtest. ..."*

### 2.3.2.3. De verkeersinbreuken

#### *Verkeersinbreuken tijdens de uitvoering van de dienst*

11. Geregeld stelt het Vast Comité P vast dat politievoertuigen in een ongeval betrokken geraken doordat zij allerhande manoeuvres uitvoeren die enkel aan een prioritair voertuig toekomen, zoals het niet verlenen van de voorrang, het rood-licht rijden, enz ... Kennelijk zijn de politieambtenaren er onvoldoende van op de hoogte dat zij enkel als een prioritair voertuig kunnen aanzien worden wanneer zij èn het zwaailicht èn het geluidssignaal in werking gezet hebben. De praktijk die erin bestaat enkel het zwaailicht op te zetten is dus gevaarlijk, vermits het juridisch geen enkele betekenis heeft. Uit een vonnis van de correctionele rechtbank te Brussel van 12 juni 2006 bleek dat de politie, met zwaailicht maar zonder geluidstoestel, met een snelheid van 70 km/uur een kruispunt opgereden was na het negeren van het rode verkeerslicht. Deze roekeloze manier van sturen werd door de rechter niet in dank afgenomen. Zo werd er niet ingegaan op de vraag naar de opschorting. Zowel de wegcode (art. 37.2 van het KB van 1 december 1975) als de omzendbrief van het college van procureurs-generaal n° 16/2006 van 6 september 2006 omschrijven duidelijk de krijtlijnen waarbinnen een prioritair voertuig moet opereren. Voor het voorbijrijden van een rood licht geldt dat een prioritair voertuig dit mag doen, op voorwaarde dat het speciale geluidstoestel gebruikt wordt, men voorafgaandelijk gestopt is en dat dit geen gevaar oplevert voor de naderende weggebruikers.

Er helemaal over was de houding van een politieambtenaar van de politiezone Charleroi die (samen met zijn passagier-collega) zwaar geïntoxiceerd aan het stuur van een dienstvoertuig bleek te zitten (minimaal 1,39 promille) en toch licht veroordeeld werd door de politierechtbank op 14 december 2005 tot een geldboete van 1.100€ waarvan 660€ met uitstel en een rijverbod van 1 maand waarvan 22 dagen met uitstel.



## *Verkeersinbreuken buiten de dienstuitvoering*

12. Ook deze zijn klassiek, gaande van vluchtmisdrijf tot alcoholintoxicatie of dronkenschap, tot niet verzekering. De politierechtbank van Leuven veroordeelde op 13 januari 2006 een politieambtenaar die niet minder dan 3,32 gram per liter bloed liet optekenen. De bijzondere hoedanigheid van de politieambtenaar wordt overigens zo goed als nooit mee in overweging genomen door de politierechters. Een gelukkige uitzondering vinden we terug in het vonnis van de Brugse politierechter van 6 oktober 2005 die stelde, in een zaak van weigering ademtest, ademanalyse en bloedproef en dronken sturen dat *"zeker gelet op zijn functie had de beklaagde beter dienen te weten en zich correct dienen te gedragen conform de wetgeving, die op elke persoon en ook op de beklaagde van toepassing is"*, waarop de hoofdinspecteur werd bedacht met een effectieve geldboete van 1.100€ en een rijverbod van 5 maanden, met bovendien de verplichting te slagen voor een geneeskundig en psychologisch onderzoek.

### *2.3.2.4. De valsheid in geschrifte door het opmaken van valse PV's*

13. Elk jaar kan vastgesteld worden dat er politieambtenaren zijn die volledig het criminele pad opgaan door doelbewust valse processen-verbaal op te stellen. Zo veroordeelde de correctionele rechtbank te Brugge op 13 maart 2006 een politie-inspecteur wegens, niet alleen het bewust vervalsen van een proces-verbaal door niet te vermelden dat de dader van een verkeersongeval wel gekend was waardoor zijn vriend, die in staat van intoxicatie een vluchtmisdrijf had gepleegd, aan rechtsvervolging kon ontsnappen, maar daarenboven werd daags nadien, voor de tweede maal, een vals PV opgesteld inzake een fictief plaatsgevonden ongeval, teneinde zijn vriend toe te laten bij diens werkgever de opgelopen voertuigschade te recupereren. Het is merkwaardig hoe een politieambtenaar zich op die manier in zijn ondergang kan laten meesleuren. De rechtbank bleek genadeloos: *"de handelswijze van ... kan echter ook absoluut niet worden getolereerd. Zijn functie als politieambtenaar vereist volstrekte integriteit. Zo het reeds totaal onaanvaardbaar is dat een politieambtenaar zich laat verleiden tot het verlenen van zogenaamde vriendendiensten, dan is het verfoeilijk te moeten vaststellen dat deze politieambtenaar zelfs zover gaat hiertoe valse processen-verbaal op te stellen. Door zijn perfide optreden tast ... niet alleen zijn eigen beroepsbekwaamheid aan, maar ondermijnt hij onrechtstreeks ook onze democratie en rechtsbestel, die slechts naar behoren kan functioneren mits beroep kan worden gedaan op een goed opgeleid, bekwaam en vooral integer politiekorps"*. Betrokkene werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van 12 maanden met uitstel. Het Comité P schaart zich ten volle achter de argumentatie en strafmaat.

Interessant was het geval dat heeft geleid tot een vonnis van de correctionele rechtbank te Luik van 12 april 2006 waarbij een agent van politie valse verklaringen aflegde en een heel fictief verhaal had opgezet om te verdoezelen dat hij van zijn tante een bedrag van 150.000€ had ontvangen. De verdediging betwiste de tenlastelegging van valsheid in geschrifte (en gebruik) om reden dat een constitutioneel element zou ontbreken, te weten, dat de bedoelde processen-verbaal (met zijn valse verklaringen) niet tot doel zouden gehad hebben als bewijs te dienen. De rechtbank kon deze stelling niet volgen: *"l'objet même d'un procès-verbal dressé par une autorité policière est de faire foi de ce qui y est déclaré. Le premier effet juridique de ces fausses déclarations a été l'ouverture d'une enquête judiciaire inutile. En effet, les témoignages recueillis dans des procès-ver-*

*baux constituent en droit un mode de preuve des infractions pénales qui est particulièrement courant. Les prévenus ne paraissent pas conscients du fait que le dossier répressif issu de leur mensonges aurait pu se retourner contre des tiers ... Il y a peu, l'actualité judiciaire française a démontré le risque réel que représente pour des innocents l'ouverture d'un dossier pénal fondé sur les affabulations de prétendus témoins ».*

### 2.3.2.5. De zedenmisdrijven

14. Opvallend waren de veroordelingen voor zedenmisdrijven, al dan niet via het internet. Zo werd een politieofficier van een lokale politie veroordeeld wegens het bezoeken van kinderpornosites en het downloaden van afbeeldingen van minderjarigen. Een hoofdinspecteur van de Brugse politie pleegde aanrandingen van de eerbaarheid op een licht mentaal gehandicapte jongen van minder dan 16 jaar, in uniform en gewapend, en kreeg daarvoor van de Brugse correctionele rechter terecht een zware rekening gepresenteerd, met name een gevangenisstraf van 18 maanden waarvan 2/3 met uitstel en een volledige ontzetting uit de rechten voorzien in artikel 31 Sw. Bovendien bleek uit het deskundig verslag een gebrekkig schuldinzicht waarbij hij, zoals de meeste pedofielen, de zaken omdraaide en zichzelf als het slachtoffer zag dat "in de val" is gelokt door de minderjarige. De deskundige besloot dat de hoofdinspecteur een "sociaal gevaar" is. Het Comité P kan alleen maar hopen dat betrokkene uit de politieorganisatie is verdwenen. Een politie-inspecteur van de zone St-Niklaas maakte gebruik van de klachtneerlegging van een vader betreffende een beweerde verkrachting van zijn minderjarige dochter (15 jaar) om het e-mail adres te vragen aan deze dochter en naderhand (lange en nachtelijke) pikante chatsessies te starten met dit slachtoffer en haar concrete avances te doen. Hij werd dan ook vervolgd voor het aanzetten tot ontucht (art. 379 Sw) en verkreeg van de Dendermondse correctionele rechter de eenvoudige opschorting. Terecht werd het argument van de "uitlokking" door de minderjarige niet aanvaard nu deze strafverminderende verschoningsgrond enkel van toepassing is op een beperkt aantal misdrijven (doodslag, slagen).

15. De correctionele rechtbank te Nijvel verleende op 14 april 2005 de opschorting aan een hoofdinspecteur die op geregelde tijdstippen feiten van exhibitionisme pleegde in het politiecommissariaat (tonen van de geslachtsdelen aan een poetsvrouw). De correctionele rechtbank te Dendermonde behandelde in haar vonnis van 23 oktober 2006 het geval waarbij een politieambtenaar de minderjarige dochter van zijn bijzit diverse malen volledig naakt fotografeerde. Hij werd vervolgd voor aanranding van de eerbaarheid zonder geweld waaromtrent de rechtbank stelde: *"de rechtbank is van oordeel dat het doen blootgeven van de intieme eigenheid van een meisje van twaalf jaar, dat op dat ogenblik verkeert in een fase van nakende puberteit, ontluikende seksualiteit, lichamelijke verandering en zelfontdekking, door het vastleggen op foto van het naakte lichaam van dit meisje zonder meer een aantasting uitmaakt van de seksuele integriteit van de minderjarige. Omtrent het naturisme, dat ter verdediging werd opgeworpen, overwoog de rechtbank dat "hoewel het naturisme maatschappelijk algemeen aanvaard is, vormt het daarom nog geen maatschappelijke norm. Deze levensopvatting mocht in geen geval opgedrongen worden aan een kind dat zich in een stadium bevond van ontluikende seksualiteit en ontwaakt seksueel schaamtegevoel".*

### 2.3.2.6. Het gebruik van geweld

#### *Geweld tijdens de ambtsuitoefening*

16. Een zeer belangrijke categorie van klachten, aangiften en strafrechtelijke onderzoeken die het Comité P bereiken hebben te maken met slagen en verwondingen door politieambtenaren. Ook het grootste gedeelte van de rechterlijke beslissingen hebben hierop betrekking. Een vorm van gewelduitoefening kan bestaan in het nodeloos bedreigen van burgers zoals dat was gebleken in een vonnis van de correctionele rechtbank te Luik van 6 maart 2006 waarbij een politieambtenaar tijdens een vrij banaal incident zijn dienstwapen niet alleen had getrokken maar bovendien (ostentatief) had gewaepend en gericht, wat door de rechtbank als een bedreiging door gebaren of zinnebeelden werd aanzien en waarvoor zij de opschorting uitsprak rekening houdend met "*le fait que le prévenu a dû, après une longue journée de travail, réagir rapidement dans une situation qui se présentait inopinément devant lui, le fait que le prévenu avait lui-même subi un traumatisme similaire préalablement et en semble toujours affecté ...*" De vraag moet natuurlijk gesteld worden of de betrokken politieambtenaar nog wel geschikt is om in een interventiedienst mee te draaien zoals dat kennelijk het geval was.

Een opmerkelijk fenomeen dat nu en dan wordt aangetroffen (ook in het klachtendossier van het Comité P) zijn de zogenaamde "preventieve" slagen die door politieambtenaren worden uitgedeeld die als doelstelling hebben een persoon "te kalmeren", een soort van "schoktherapie" te zijn of iemands weerspanning in de kiem te smoren. Dit kan natuurlijk niet aanvaard worden ook al zijn er gevallen waarin de hiërarchie deze "methode" in bepaalde gevallen aanvaardbaar schijnt te vinden. De Antwerpse correctionele rechter verleende op 30 januari 2006 de opschorting aan een politieambtenaar die erkende het slachtoffer "uit voorzorg" geslagen te hebben. Het geweld n.a.v. een interventie kan bij wijlen ook excessief worden wanneer een dispuut helemaal uit de hand loopt zoals het geval aantoonde, behandeld door de correctionele rechtbank te Charleroi van 20 maart 2006 waar, bij een vrij banale ruzie tussen echtgenoten, de politieambtenaren de verbaal agressieve echtgenoot ernstig toetakelden, in die mate dat de verwondingen nooit compatibel konden zijn met normale interventie- en neutraliseringstechnieken: kaakbeenbreuk, neusbeenbreuk en breuk van drie ribben ... Zijn collega had zich met name "laten vallen" op het slachtoffer dat toen reeds op de grond lag om vervolgens zijn voeten op de borstkas van betrokkene te houden om hem "in bedwang te houden". Beide politieambtenaren werden veroordeeld tot 4 maanden gevangenisstraf met uitstel.

Politieambtenaren worden ook geregeld vrijgesproken van het toebrengen van slagen en verwondingen wat niet hoeft te verwonderen vermits het zeer dikwijls woord tegen woord blijkt te zijn en de medische getuigschriften die worden voorgelegd zeker niet steeds betrouwbaar zijn en/of onvoldoende bewijskrachtig blijken.

#### *Geweld in de private levenssfeer*

17. Het Vast Comité P kreeg kennis van meerdere rechterlijke beslissingen omtrent partnergeweld gepleegd door politieambtenaren. Zaken van zwaar fysiek en psychisch geweld gepleegd door politiemensen zijn geen rariteit. Bovendien blijkt dat de mannelijke daders-politiemensen vaak misbruik maken van hun functie, hetzij op een actie-

ve, hetzij op een passieve manier. Een actieve manier is dan het slachtoffer bedreigen met de politionele competenties ("laten aanhouden", "zorgen voor een verkeerscontrole", "neuzen in de databestanden", ...). Passief is dan het slachtoffer aanzetten om geen aangifte te doen van de feiten omdat men anders zijn job zou dreigen te verliezen. Ook hier stellen we nochtans door de band de milde bestraffing vast precies omdat één en ander zich in de private sfeer afspeelt en omdat een effectieve bestraffing (werkstraf, geldboete, gevangenisstraf met uitstel) de professionele toekomst van de politieambtenaar te zeer nadelig zou beïnvloeden. De correctionele rechtbank te Ieper verleende op 12 december 2005 bijvoorbeeld de opschorting aan een politie-inspecteur van de FGP Ieper voor zwaar partnergeweld

18. Geregeld moet het Vast Comité P vaststellen dat politieambtenaren betrokken raken in vechtpartijen (meestal tijdens het uitgaan) en ze daarbij "vergeten" dat ze politieambtenaar zijn en zich beter gereserveerd hadden opgesteld of weggewandeld van een conflict, eerder dan het te trachten op te lossen "met de vuisten". Daar waar het meestal gaat over inspecteurs laten nochtans ook politieofficiëren nu en dan pluimen. Zo oordeelde de correctionele rechtbank van Bergen bij vonnis van 6 juni 2006 *"que les faits commis révèlent chez le prévenu un manque certain de maîtrise de soi. Que ce comportement est d'autant plus inacceptable que le prévenu occupe un poste à responsabilités au sein de la Police ; qu'à ce titre, il se devait de garder le contrôle de lui-même et de la situation"*, om dan toch opnieuw de opschorting toe te meten.

#### 2.4. Het belang van de hoedanigheid van politieambtenaar in de rechterlijke oordeelsvorming

19. In de vonnissen van de politierechtbank is er zelden tot nooit verwijzing naar de specifieke hoedanigheid van politieambtenaar. Daarentegen is dit aspect wel aan de orde in de meeste beslissingen van de correctionele rechtbanken en hoven. Het is daarbij opvallend dat die hoedanigheid meestal in het nadeel van de politieambtenaar speelt in de beoordeling nopens het bewezen zijn van de feiten, terwijl die hoedanigheid omgekeerd manifest in zijn voordeel speelt wanneer het gaat over de concrete straftoemeting. Vooral dat laatste aspect waarbij de politieambtenaar, omdat hij politiemans of vrouw is, op zeer veel clementie kan rekenen is voor het Comité P actueel het meest nijpende probleem. Gelukkig oordeelt een deel van de zittende magistratuur dat integendeel de hoedanigheid van politieambtenaar een verzwarende omstandigheid is die zich ook dient te reflecteren in de bestraffing. We zetten enkele voor de politieambtenaar positief en negatieve rechterlijke beoordelingen op een rijtje.

20. Als positieve voorbeelden kunnen we verwijzen naar het vonnis van de Antwerpse politierechter van 12 juni 2006 die stelde *"dat het de rechtbank, op vraag en met instemming ter zitting van gedaagde, echter inderdaad gepast voorkomt de opschorting ... uit te spreken ... als een op proef stellen van gedaagde daar waar een veroordeling ... als hoofdinspecteur bij de politie, zelfs met uitstel van de tenuitvoerlegging, de verbetering waaraan gedaagde werkende is en die van gedaagde kan en mag worden verwacht en zijn reclassering ernstig en nadelig zou kunnen beïnvloeden"*. Dat men een hoofdinspecteur, die binnen de politieorganisatie een modelrol en voorbeeldfunctie ten aanzien van het basiskader heeft, vermits zij meestal aan het hoofd staan van een team van inspecteurs, en die zich in casu aan vluchtmisdrijf en weigering bloedanalyse schuldig had gemaakt, dergelijke mildheid betoont is moeilijk te vatten. Het is immers evident dat

het gebrek aan een veroordeling tot een (fikse) geldboete en rijverbod "inspirerend" werkt naar de inspecteurs van het betrokken politiekorps. Men kan van die inspecteurs ook nog moeilijk verwachten dat men de gezagspositie van de betrokken hoofdinspecteur verder aanvaardt. Dan hebben we het nog niet over de burger die de dag erna een verkeer - en/of alcoholcontrole door diezelfde hoofdinspecteur moet ondergaan. De correctionele rechtbank te Leuven verleende op 9 augustus 2006 de opschorting voor het bezit van kinderporno via internetsites aan een politiecommissaris onder de motivering dat *"de openbare orde en de maatschappij voldoende gevrijwaard zullen worden door deze maatregel en dat anderzijds door de toepassing van een sanctie het professioneel en familiaal leven van ... overdreven in het gedrang zou komen"*.

21. Als negatieve voorbeelden kunnen we verwijzen naar het Brusselse hof van beroep dat op 15 juni 2006 besliste dat *"attendu que comme l'a souligné avec pertinence le premier juge, le comportement du prévenu est inacceptable, dans la mesure où d'une part, il exerce la fonction de policier, d'autre part, il a déjà bénéficié le 28 mai 1990, d'une mesure de suspension ordonnée par le chambre du conseil de Nivelles pour plusieurs autres faits infractionnels; nonobstant ce sérieux avertissement, il a poursuivi ses activités délictueuses; enfin, il ne semble nullement conscient de la gravité de ses agissements délictueux"*. Betrokkene voerde ter zijner verdediging ook aan dat hij al jaren depressief is en onder medische behandeling staat. Ondanks deze voorgeschiedenis en problematiek werd er, met toepassing van artikel 85 Sw. en aanneming van verzachtende omstandigheden, slechts een geldboete van 30€ (x5) opgelegd. De correctionele rechtbank te Luik verwees op 12 april 2006 naar die hoedanigheid in het kader van het afleggen van een valse verklaring aan de politie: *"... Ceci est d'autant plus grave qu'il est lui-même auxiliaire de police, donc parfaitement qualifié pour apprécier l'importance juridique et sociale d'un procès-verbal de police"*. Niettemin werd een werkstraf opgelegd omdat *« une peine de prison, assortie le cas échéant d'un sursis partiel, risque d'entraver sa carrière professionnelle »*.

## 2.5. De straftoemeting

### 2.5.1. Eerste vaststelling: te milde bestraffing

22. Elk jaar opnieuw moet het Comité P vaststellen dat de rechter vaak zeer licht oordeelt over misdrijven gepleegd door politieambtenaren. Elk jaar wordt er op gewezen dat men kennelijk onvoldoende het belang van een strenge (maar correcte) bestraffing inziet en dat een politieambtenaar absoluut strenger mag en moet worden beoordeeld dan de "gewone burger". Hij heeft immers (1) de voorbeeldfunctie bij uitstek, (2) het quasi-monopolie<sup>13</sup> van het legaal geweld, (3) bijzonder veel strafvorderlijke macht te beginnen met het opstellen van een proces-verbaal en (4) hij/zij werkt in een organisatie waarbij de voorbeeldfunctie essentieel is (en dus collega's gemakkelijk "aangestoken worden" wanneer men ziet dat er niet krachtdadig wordt opgetreden tegen misdrijven gepleegd door politiemensen). Het argument dat dikwijls kan gelezen worden dat het niet ingaan op de vraag tot opschorting onredelijke gevolgen zou hebben voor de beroepsloopbaan van de politieambtenaar kan niet gevolgd worden. De praktijk leert immers dat een opschorting tegelijk hetzij een vrijspraak op tuchtrechtelijk vlak

<sup>14</sup> Er zijn immers nog bepaalde andere overheidsdiensten, zoals bepaalde inspectiediensten, die een zekere dwangbevoegdheid hebben.

betekent, hetzij, in veel gevallen de lichte tuchtstraf van de waarschuwing oplevert. In een minderheid van gevallen wordt een "zware tuchtstraf" uitgesproken van enkele dagen of maximaal enkele maanden schorsing. In veel gevallen gebeurt er echter niets meer of wordt één en ander beperkt tot een louter functioneringsgesprek. Een effectieve veroordeling (hetzij met uitstel) betekent geenszins dat de politieambtenaar wordt ontslaan. Het betekent wel dat men als politieoverheid iets sterker staat bij het opleggen van een gepaste tuchtstraf en men met enige kans op succes een annulatieverzoek bij de Raad van State kan doorstaan.

23. Gegeven het feit dat de politieambtenaren in dit land sedert de politiehervorming bijzonder goed verloond worden (en dikwijls meer verdienen dan de bestuurlijke en gerechtelijke politieoverheden) mag verwacht worden dat alle personeelsleden van een onberispelijke moraliteit en gedrag zijn en dito normbesef hebben. Een politieambtenaar die correctioneel veroordeeld wordt of die voor bepaalde misdrijven veroordeeld wordt door de politierechtbank (zoals vluchtmisdrijf) heeft dergelijke moraliteit naar het oordeel van het Comité P niet meer en kan eenvoudigweg geen deel meer uitmaken van de politie. Er is overigens, ook vanuit macro-perspectief, geen enkele reden om die overdreven mildheid aan de dag te leggen. Elk jaar opnieuw dienen zich rond de 14.000 kandidaat-politieambtenaren aan voor de zowat 1.200 vacatures die dienen te worden ingevuld. Van enige schaarste op de arbeidsmarkt is er dus absoluut geen sprake. Het uitoefenen van de job van politieambtenaar is één van de meest gegeerde overheidsfuncties, wat gezien de vele aantrekkelijke aspecten aan het beroep (financieel, inhoudelijk, werkzekerheid, ...) niet hoeft te verwonderen. Daarnaast moeten evident nog andere criteria meespelen voor de rechter zoals de noodzaak tot het bewaking van een democratische politie en de rechtstaat. Er is dus geen enkele reden om niet zeer veeleisend te zijn ten aanzien van politieambtenaren.

24. De volgende voorbeelden kunnen de grote bezorgdheid van het Vast Comité P alleszins illustreren. In *verkeerszaken* werd de opschorting toegekend door de Antwerpse politierechter bij vonnis van 12 juni 2006 aan een politieambtenaar die zich schuldig had gemaakt aan onopzettelijke slagen in het verkeer, vluchtmisdrijf en weigering om een bloedproef te ondergaan. Hoewel begrip kan worden opgebracht voor problemen van familiale, medische en/of relationele aard komt het het Comité P voor dat de politieambtenaar hier een stuk milder wordt beoordeeld dat gelijk welke andere burger in een vergelijkbare situatie. Het lijkt ook aan die burger moeilijk uit te leggen hoe het komt dat een politieambtenaar die de bloedproef weigert en vluchtmisdrijf pleegt zelfs geen geldboete moet betalen. Soms is zelfs elke motivering zoek of tot in zijn uiterste consequenties zeer summier gehouden. Zo sprak de Brusselse politierechter op 28 april 2006 een politie-inspecteur vrij van alcoholintoxicatie en weigering bloedproef onder de uitsluitende "motivering" (en dat is dan ook letterlijk te nemen) dat de "*feiten niet bewezen zijn*". Men mag nochtans aannemen dat het OM een politie-inspecteur niet zal vervolgen voor beide zware verkeersdelicten indien er niet minstens een begin van bewijs aanwezig is. In *correctionele zaken* kan verwezen worden naar het vonnis van de correctionele rechtbank te Hasselt die op 19 juli de probatie-opschorting verleende aan een politieambtenaar die zich gedurende jaren schuldig had gemaakt aan zware fysieke gewelddaden ten aanzien van zijn wisselende partners. Mede gezien de feiten die bewezen werden verklaard, die neerkwamen op het folteren van zijn slachtoffer en de door de rechtbank zelf vastgestelde bedenkelijke manier waarop hij vrouwen leerde kennen (met misbruik van politionele databanken), komt het toestaan van de probatie-



opschorting het Comité P onbegrijpelijk over. Het Brussels Hof van Beroep oordeelde op 15 juni 2006 met betrekking tot een recidiverende « politieambtenaar-dief » dat « *attendu que comme l'a souligné avec pertinence le premier juge, le comportement du prévenu est inacceptable, dans la mesure où d'une part, il exerce la fonction de policier, d'autre part, il a déjà bénéficié le 28 mai 1990, d'une mesure de suspension ordonnée par la chambre du conseil de Nivelles pour plusieurs autres faits infractionnels; nonobstant ce sérieux avertissement, il a poursuivi ses activités délictueuses; enfin, il ne semble nullement conscient de la gravité de ses agissements délictueux* ». Betrokkene voerde ter zijner verdediging ook aan dat hij al jaren depressief is en onder medische behandeling staat. Nochtans wordt er met toepassing van artikel 85 Sw. en aanneming van verzachtende omstandigheden slechts een geldboete van 30€ (x5) opgelegd. Dit betekent dus dat een recidiverende dief, die kennelijk geen enkel schuldbesef heeft, blijft functioneren als politieambtenaar en een geldboete wordt opgelegd evenredig aan een lichte snelheidsovertreding ... Elke verhouding lijkt hier zoek te zijn. De Brusselse raadkamer verleende op 16 februari 2006 de opschorting aan een lid van de FGP Brussel wegens schending beroepsgeheim zonder verdere inhoudelijke motivering dan de klassieker dat de openbaarheid van de debatten zijn declassering tot gevolg zou kunnen hebben. Een bijkomend nadeel van het verlenen van de opschorting in raadkamer is dat niet kan uitgemaakt worden waarover de zaak handelde vermits het onderzoeksgerecht in haar beschikkingen zo goed als nooit een uiteenzetting van de feiten geeft. Uit het oogpunt van een democratische controle op de politiewerking is dit een voor kritiek vatbare praktijk. Voor feiten van opzettelijke slagen, waarbij de politieambtenaar bovendien nog opzettelijk een valsheid in het ter zake opgestelde proces-verbaal pleegde door het te laten voorkomen alsof hij niet geslagen had maar enkel een duw had gegeven bekam de beklaagde van het hof van beroep te Gent op 27 juni 2006 de eenvoudige opschorting, hoewel hij door de correctionele rechter veroordeeld werd tot een gevangenisstraf van 6 maanden met uitstel en een geldboete. Opnieuw werd, naar het oordeel van het Comité, ten onrechte gewag gemaakt van het feit dat een gevangenisstraf (met uitstel) "zijn verdere toekomst al te zwaar zou hypothekeren".

### **2.5.2. Tweede vaststelling: een minderheid van beslissingen met een meer realistische bestraffing**

25. Er zijn echter ook een aantal gelukkige uitzonderingen waarin de rechter duidelijk aangeeft dat de hoedanigheid van politieambtenaar noopt tot een strengere, meer aangepaste, straftoemeting. Het Vast Comité P kan alleen maar hopen dat de zittende magistratuur en het openbaar ministerie meer en meer gesensibiliseerd geraakt voor het belang van een goed doordachte maar toch strenge bestraffing. Zo is er in *verkeerszaken* de Mechelse politierechtbank die bij vonnis van 12 januari 2006 een politieambtenaar voor vluchtmisdrijf veroordeelde tot een werkstraf die erin bestond in samenwerking met het justitiehuis de sensibilisatiecursus "Verkeersveiligheid" te volgen bij het Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid (BIVV). Dit soort van straffen lijkt het Comité P al veel nuttiger dan telkens weer de opschorting toe te staan. De politierechter te Halle veroordeelde een hoofdinspecteur wegens dronken sturen, alcoholintoxicatie, vluchtmisdrijf en een verkeersinbreuk tot een geldboete van 1.100€, 500€ en 275 €, een rijverbod van in totaal 65 dagen en het slagen voor de medische en psychologische proeven om zijn rijbewijs terug te krijgen. De politierechter te Vilvoorde veroordeelde op 9 september 2005 een inspecteur voor dronken sturen en alcoholintoxicatie tot een geldboete van 550 euro, een rijverbod van 2 maanden en de gekende proeven. Terecht

kan men voor dit soort van laakbaar verkeersgedrag, laat staan gepleegd door een middenkaderlid, geen clementie betonen. Er is in deze materie inderdaad geen enkele reden om een politieambtenaar milder te behandelen dan een doorsnee burger, wel integendeel. Principeel moet er, gezien de voorbeeldfunctie, gezien het feit dat zij dagdagelijks de burger op diezelfde inbreuken wijzen en verbaliseren, gezien de nu reeds jaren durende overheidscampagne inzake veilig verkeer, strenger worden opgetreden. Dit betekent in de ogen van het Comité P sowieso een strenge effectieve geldboete, een rijverbod van minstens 1 maand en zo nodig de proeven. In *correctionele zaken* had de Brugse rechter terecht geen begrip voor een jonge politie-inspecteur van de federale politie die in het kader van een FIPA-actie te Brugge een gsm stal van een onderschep-te illegaal: *"de feiten zijn zwaarwichtig en bijzonder verwerpelijk. De gedaagde getuigt van een totaal gebrek aan normbesef. Van een politieambtenaar mag worden verwacht dat hij zijn functie op een integere wijze vervult. De gedaagde heeft door zijn handelswijze een ernstige smet gebracht op het blazoen van het politieambt in zijn geheel. Zijn handelswijze is in een democratische maatschappij als de onze volstrekt onduldbaar. De rechtbank wijst de vraag tot opschorting van de uitspraak van de veroordeling af gelet op de ernst van de feiten. Gezien de aard en de ernst van het door beklagde gepleegd misdrijf, is er geen grond om tegen hem een werkstraf uit te spreken, aangezien de maatregel van dien aard is dat de beklagde de ernst van zijn daad zou bagatelliseren"*. Betrokkene werd veroordeeld tot een gevangenisstraf met uitstel van 3 maanden en een geldboete van 250€. Het Bergense hof van beroep hervormde op 16 december 2005 de door de correctionele rechtbank van Doornik verleende opschorting, wegens meerdere feiten van politiegeweld tijdens de dienstuitvoering, naar een gevangenisstraf van 6 maand met uitstel en een geldboete van 100€.

## 2.6. De moeizame proceduregang

### 2.6.1. Algemeen

26. De problemen die het Belgische strafrechtelijk systeem kent om binnen een redelijke termijn een delinquent voor zijn misdrijven te berechten zijn alom gekend. Ook bij politieambtenaren is dit niet anders en is de proceduregang in correctionele zaken al te vaak een lijdensweg. De voorbeelden zijn legio waarbij het jaren duurt voor de misdrijfplegende politieambtenaar zich bestraft ziet, te wijten aan een veelheid van factoren zoals het veel te complex en te accusatoir getint vooronderzoek, de ongebreidelde mogelijkheden om rechtsmiddelen aan te wenden (zowel in de fase van het vooronderzoek als de fase van het onderzoek ter terechtzitting), de afwezigheid van een management van het vooronderzoek en de zittingen ten gronden, enz ... Dit probleem stelt zich bovendien het scherpst bij de gerechtelijke onderzoeken geleid door de onderzoeksrechter waar de interventiemogelijkheden van partijen en de procedurehinderenissen te nemen door de rechterlijke macht al te veelvuldig zijn.

27. Zo verleende het Antwerpse beroepshof bij arrest van 29 juni 2006 de opschorting voor het bezit en verspreiding van harde kinderporno en het manipuleren van de informatica-architectuur van de lokale politie gepleegd in de jaren 1999 tot 2001 wegens het *"tijdsverloop sinds de feiten"*. Het Gentse hof van beroep diende een zaak van valsheden in processen-verbaal en dagverslagen te behandelen zich situerend in de jaren 1990-1991 van twee Brugse politie-inspecteurs en kwam tot een eindarrest op ... 10 januari 2006. Meerdere periodes binnen de procedure duurden effectief onredelijk lang. De eer-



ste verhoren dateerden van januari 1997, de formele in verdenkingstelling van december 1999 en pas op 13 juni 2001 werd de verwijzing naar de correctionele rechtbank beslist. Hierop gaan betrokkenen in beroep wat onontvankelijk werd verklaard in januari 2002. De procedure ten gronde, met getuigenverhoor, werd nog relatief kort daarna beslecht met een eindvonnis in eerste aanleg van juni 2002. Tussen het aantekenen van het beroep en de fixatie voor het hof van beroep verliepen er echter niet minder dan 3 jaar. Daarbij mag benadrukt worden dat het OM in deze geen beslissingsmacht heeft vermits het de eerste voorzitter van het hof is die de zaken toebedeelt aan de verschillende kamers. Opnieuw kwamen hier politieambtenaren, die meerdere valsheden hadden gepleegd in processen-verbaal en andere stukken, zoals dagverslagen, hier zeer goed weg en functioneren zij verder ongestoord binnen de politieorganisatie. De correctionele rechtbank te Luik oordeelde op 15 februari 2006 met betrekking tot enkelvoudige slagen aan de partner en bedreigingen aan het adres van personeel van de dienst 100, in oktober 2000, dat de redelijke termijn overschreden was en sprak de loutere schuldigverklaring uit. Diezelfde rechtbank velde op 1 maart 2006 een vonnis over feiten van diefstal, oplichting en valsheden door een politieambtenaar, samen gepleegd met zijn vriend-informant in 2001 en 2002. De correctionele rechtbank te Charleroi sprak op 8 mei 2006 een politieambtenaar vrij voor feiten van partnergeweld en verkrachting die zich afspeelden tussen 1997 en 2001. De kroon wordt wel gespannen in een vonnis van de correctionele rechtbank van Aarlen van 27 februari 2006 die de opschorting beval in een zeer eenvoudige zaak van wederzijdse slagen (door onder meer een politieambtenaar) die gevallen waren op 25 oktober 1999! Het heeft dus bijna 6,5 jaar geduurd vooraleer een banale zaak van slagen werd behandeld door de correctionele rechtbank. In een arrest van het hof van beroep te Gent van 30 juni 2006 tot slot werd een politieambtenaar definitief vrijgesproken voor vermeende slagen en verwondingen die dateerden van april 1998. Het vonnis van de correctionele rechtbank van Oudenaarde dateerde van 23 december 2002 zodat de jarenlange vertraging enerzijds in het vooronderzoek en anderzijds in de zeer lange fixatietermijnen voor het hof van beroep lag. Het resultaat is natuurlijk wel dat de betrokken politieman meer dan 8 jaar in de onzekerheid heeft verkeerd nopens het feit of hij nu al dan niet een correctionele veroordeling zou oplopen. Gezien ondermeer de Straatsburgse rechtspraak moeten deze vaststellingen grote vraagtekens doen rijzen.

## 2.6.2. *Te trekken lessen*

28. Geregeld kan worden vastgesteld dat de vertragingen zich in hoofdzaak situeren enerzijds bij de regeling van de rechtspleging (evident uitsluitend wanneer er een gerechtelijk onderzoek onder leiding van de onderzoeksrechter heeft plaatsgevonden) en anderzijds bij de hoven van beroep waar het OM maar een beperkt aantal zaken kan vaststellen per zitting. Het is hoe dan ook onmiskenbaar zo dat, door het grote tijdsverloop, bepaalde bewijsstukken teloor kunnen gaan die in onderzoeken tegen politieambtenaren essentieel zijn, zoals meldfiches, opgenomen telefoongesprekken bij de politie, radioberichten van de dispatching, enz ... Komt daarbij de vaststelling dat getuigen, jaren na de feiten, zich bepaalde zaken niet meer zullen of kunnen herinneren. Vandaar het belang dat het Comité P hecht aan en de nadruk die zij erop legt om onderzoeken tegen politieambtenaren, niet alleen omwille van de maatschappelijke relevantie, maar ook om louter procedurele redenen met de nodige prioriteit en spoed te behandelen. In de huidige strafprocedurele context kan het OM hier een voorttrekkers- en knipperlichtfunctie spelen, ook in die zaken die door een onderzoeksrechter behan-

deld worden. Het OM kan op voormelde problemen wijzen zowel ten aanzien van de onderzoeksrechter, rechter in het onderzoeksgerecht als de bodemrechter.

29. Dat het ook anders kan bewijst het vonnis van de correctionele rechtbank te Luik van 26 juli 2006 inzake partnergeweld (art. 410, 2e al Sw) en waarbij de procedure van het snelrecht (zonder aanhouding) conform art. 216quater Sv. werd toegepast. De betrokken politieambtenaar werd op 4 juli 2006 de oproeping bij proces-verbaal betekend om zich op 26 juli 2006 de opschorting van de uitspraak van de veroordeling te horen opleggen. Los van de lichte strafsancie is het voor het Vast Comité P nog belangrijker dat de sancie kort na de feiten valt en absoluut aanbevelenswaardig dat strafzaken tegen politieambtenaren in de mate van het mogelijk met absolute prioriteit worden be- en afgehandeld, zowel in het belang van de bevolking die recht heeft op een snelle berechting, als in het belang van betrokkene zelf, die op die manier zeer snel weet waar hij aan toe is, als, niet in het minst, het belang van het politiekorps, waar het beheersmatig essentieel is dat kort op de bal kan worden gespeeld ten aanzien van delinquente politieambtenaren.

30. Het Vast Comité P wil hier absoluut waarschuwen dat voormelde vaststellingen exponentieel dreigen toe te zullen nemen indien het ontwerp van wetboek van strafprocesrecht (de zgn. "Grote Franchimont")<sup>14</sup>, zoals het door de Senaat werd goedgekeurd, maar vooralsnog niet door de Kamer, ongewijzigd zou worden aangenomen. Ook formateur Letermé stelt in zijn nota van 22 juli 2007<sup>15</sup> dat zal worden nagegaan welke delen van het ontwerp op korte termijn kunnen goedgekeurd worden. Het Comité kreeg de gelegenheid, tijdens de hoorzittingen in de kamercommissie voor de justitie, op 22 februari 2006 haar standpunt en diepe vrees betreffende dit ontwerp, te uiten, en blijft, na lezing van alle meegedeelde vonnissen en arresten, meer dan ooit achter haar standpunt staan. Er moet absoluut gevreesd worden dat de "proceduritis" die thans reeds onze strafprocedure lam legt nog vele malen dreigt te verergeren, indien de wetgever niet resoluut opteert voor een drastische vereenvoudiging van onze strafprocedure met dwingende termijnen en veel minder interventiemogelijkheden van alle mogelijke partijen gedurende het vooronderzoek.

## **2.7. Enkele structurele vaststellingen**

### **2.7.2. Niet meer persoonlijk verschijnen en verstek**

31. In correctionele en politiezaken zien we regelmatig dat de politieambtenaar niet meer ter terechtzitting verschijnt maar enkel zijn advocaat. Hoewel het recht om vertegenwoordigd te worden in navolging van de rechtspraak van het EHRM, wettelijk verankerd werd, kan men er niet omheen dat ook deze regeling, eens te meer, een soort van normvervaging in de hand werkt. Zelfs een criminele politieambtenaar moet zich immers niet meer in persoon voor de rechter verantwoorden, wat maakt dat de impact van een strafrechtelijke veroordeling niet meer van dezelfde orde is. Het is een jammerlijke evolutie voor de politieorganisatie in het algemeen, maar ook voor de democratische werking van onze rechtstaat waar het van belang is dat de burger (de visu)

<sup>14</sup> Parl. St., Kamer (2043/1) en Senaat, 2-1288/1.

<sup>15</sup> "De Kracht van Mensen. Samen uitdagingen ombuigen tot kansen", nota van de formateur, 22 juli 2007, p. 62, geraadpleegd op [www.destandaard.be](http://www.destandaard.be), geraadpleegd op 24 juli 2007.

kan zien dat ook politieambtenaren zich voor de door hen gepleegde misdrijven voor de rechter moeten verantwoorden. Helaas is dat minder en minder het geval.

### 2.7.3. Sanctie voor manifest onterechte klachten

32. Voor het eerst werd het Vast Comité P in kennis gesteld van een vonnis (correctionele rechtbank Brugge van 10 december 2005) waarbij twee daders (burgers van Franse nationaliteit) werden vervolgd wegens het misdrijf van lasterlijke aangifte bij de overheid (art. 445 Sw). Eén van de daders werd in 2002 geverbaliseerd voor overdreven snelheid en een onmiddellijke inning werd voorgesteld van 200€ die in contanten onmiddellijk werd betaald. Twee dagen later beweerde één van hen in een schrijven aan het Franse OM dat hij naar aanleiding van voormeld incident zou zijn afgeperst geweest en 520€ had dienen te betalen daar waar de kwijting maar sprak van een bedrag van 200€. Het saldo zouden de verbalisanten onder hen hebben verdeeld, aldus nog de klager. Dit verhaal bevestigde hij nog een keer aan de FGP Brugge. De voorwaarden voor de lasterlijke aangifte (spontaneïteit, kwaadwillig opzet, een valse aantijging, geschreven vorm en een aangifte die wordt overhandigd aan de overheid) werden in casu onderzocht. Naar aanleiding van de klacht werd een gerechtelijk onderzoek opgestart wegens knevelarij als openbaar ambtenaar (art. 243, 1e en 2e lid Sw.) wat eindigde met een buitenvervolginstelling van de betrokken politieambtenaren door de raadkamer. De rechtbank achtte de lasterlijke aangifte bewezen voor wat betreft de brief die de beklaagde schreef aan het Franse OM, maar achtte de valse verklaringen die nadien bij de FGP werden afgelegd niet bewezen wegens het ontbreken van de vereiste spontaneïteit (vermits het verhoor werd afgenomen op uitnodiging van de politie). Terecht tilde de rechtbank zwaar aan de feiten: *"het is voor de rechtbank duidelijk dat ... uitsluitend gehandeld heeft uit een totaal misplaatste rancune, voortvloeiend uit de vastgestelde overtreding en de daaraan vasthangende sanctie. Hierdoor werd het gerechtelijk apparaat zowel in Frankrijk als in België totaal ten onrechte in werking gezet, met een absolute verspilling van tijd en middelen tot gevolg. De feiten zijn des te ergerlijk waar uit de door ... neergelegde stukken blijkt dat hij in Frankrijk uit hoofde van zijn functie als eerste schepen van de gemeente ... bekleed is met een bevoegdheid van gerechtelijke politie"*. De Franse eerste schepen werd veroordeeld tot vier maanden gevangenisstraf met uitstel en 500€. Omtrent de politieambtenaren die het slachtoffer werden van deze valse aantijging stelde de rechtbank dat *"de naam en faam van de burgerlijke partijen werd onmiskenbaar besmeurd. Anders dan men zou kunnen betogen omtrent fysiek geweld, kan van de burgerlijke partijen geenszins verwacht worden dat zij uit de aard van hun job een grote(re) weerbaarheid aan de dag dienen te leggen tegen dergelijke klachten. Het tegendeel is waar. De burgerlijke partijen kunnen noch in het korps zelf, noch ten aanzien van de burgers functioneren wanneer hun integriteit niet boven elke verdenking verheven is"*. Beiden kregen een schadevergoeding van ex-aequo et bono begroot 750€. Een tweede voorbeeld vinden we in het vonnis van de correctionele rechtbank te Charleroi van 7 juni 2006 waarbij vier politieambtenaren door een dader van een gewapende weerspanningheid rechtstreeks voor de correctionele rechtbank werden gedaagd voor slagen en verwondingen. De rechtbank, zo bleek uit de motivering, was kennelijk verontwaardigd door deze manifest onterechte rechtstreekse dagvaarding, uitgestuurd als een soort van "verdediging" tegen de aanklacht van weerspanningheid en met de bedoeling twijfel te zaaien. Ze sprak de betrokken politieambtenaren vrij.

33. Het Vast Comité P is omtrent deze vonnissen verheugd omdat het aantoonde dat burgers niet straffeloos eender wat kunnen en mogen beweren in de klachten die zij neerleggen. Jaar na jaar stelt ook het Comité vast dat heel wat onterechte klachten worden neergelegd en komt er vanuit politiemiddelen de terechte kritiek dan men dat blijkbaar zomaar straffeloos kan blijven doen. Men hekelt enerzijds de energie, mensen en middelen die voor dit soort van klachten moeten worden gemobiliseerd en anderzijds het gemak waarmee men iemands naam en faam kan besmeuren. Deze voorbeelden tonen alvast aan dat men niet alles over zijn kam moet laten gaan. Politieambtenaren die ten onrechte besmeurd werden hebben, ook de lege lata, een aantal actiemogelijkheden waaronder de strafvervolging wegens lasterlijke aangifte. Dit belet echter niet dat naar het oordeel van het Comité P op wetgevend vlak zeker nog initiatieven kunnen genomen worden ter bescherming van de ten onrechte aangevallen politieambtenaar. Zo moet men zich beraden of het aanvaardbaar is dat politiefunctionarissen rechtstreeks, in strijd met het standpunt van het openbaar ministerie, zomaar en zonder enige beperking voor een strafrechter kunnen worden gedaagd. Gezien het feit dat de burger effectief steeds mondiger en bij wijlen "stouter" wordt en veel sneller procedurele stappen neemt, meent het Vast Comité P dat het niet langer aanvaardbaar is dat politieambtenaren, tegen de visie in van het OM, zonder enige beperking voor een correctionele rechter kunnen worden gedaagd. Indien al niet moet overwogen worden om - desgevallend in een limitatief aantal op te sommen gevallen - de burgerlijke partijstelling en rechtstreekse dagvaarding voor een slachtoffer onmogelijk te maken, dan is het minstens noodzakelijk een filter te installeren. Als tegengewicht voor de beslissing van het OM dat er geen reden tot vervolging is, zou men, indien men oordeelt dat er effectief zo een tegengewicht moet zijn (in andere landen zoals Nederland en Duitsland beslist het OM soeverein over de strafvervolging), kunnen overwegen het dossier aan een rechter van het onderzoek voor te leggen die dan de afweging zou moeten maken of een rechtstreekse daging door een dader-slachtoffer kan aanvaard worden.

34. Hoe dan ook is het zowel voor de burger (die recht heeft op integere en bekwame politieambtenaren, waar de rotte appels er snel uitgehaald worden), de politieorganisatie (die al evenzeer zo snel mogelijk de slechte elementen moet kunnen verwijderen), als voor de individuele politieambtenaar zelf (het is een democratisch recht binnen een aanvaardbare termijn en liefst zo kort mogelijk duidelijkheid te krijgen nopens de feiten die hem of haar ten laste gelegd worden) zijn de hoger beschreven procedurele toestanden nog moeilijk te aanvaarden. Het lijkt het Vast Comité P dus meer dan raadzaam dat hier een grondige reflectie wordt aan gewijd. Het Vast Comité P neemt zich alleszins voor binnen afzienbare tijd aan de problematiek van de onterechte klachten tegen politieambtenaren een exclusief onderzoek te wijten dat dieper zal ingaan op de vaststellingen, een correcte omschrijving van de problematiek zal proberen geven, de actuele juridische en andere mogelijkheden die voor de belaagde politieambtenaar open staan te beschrijven om te eindigen met een reeks van aanbevelingen voor de wetgever.